

Davet ve Ortak Sorumluluk

Bölüm 7 / 7

Anlamaktan sahiplenmeye, niyetten gerçek
sorumluluğa

Artık anlatının sonuna değil, sorumluluğun başlangıcına geldik.

Dayanışma Çemberi'nin neden gerekli olduğunu, hangi ilkelerle çalıştığını ve gerçek hayatta nasıl karşılık bulabileceğini konuştuk.

Bundan sonra belirleyici olan, fikri beğenmek değil; bu zeminin kurulması için kimlerin hangi gerçek sorumluluğu taşıyacağıdır.

EŞİK

“Bir fikrin geleceği, ona duyulan hayranlıkla değil; uğruna düzenli olarak taşınan sorumlulukla kurulur.”

Bu bir destek çağrısı değildir.

Biz kimseyi dışarıdan alkışlayan, gerektiğinde küçük yardımlar yapan veya yalnızca iyi dilek sunan bir konuma davet etmiyoruz.

Davetimiz; hakkı, sözü, yükü ve sonucu birlikte taşıyan gerçek bir ortaklıktır.

Her “evet”, gerçek bir katılım anlamına gelmez.

İyi niyetle verilen fakat sınırı, zamanı ve karşılığı belli olmayan sözler; uygulama başladığında belirsizlik ve kırgınlık üretir.

Bu nedenle dürüst bir “şimdilik yapamam”, sürdürülemeyen bir “her zaman yanınızdayım” sözünden daha kıymetlidir.

DÜRÜST KATILIM

“Çemberi güçlü yapan, çok sayıda belirsiz söz değil; az da olsa güvenilir ve sürdürülebilir taahhüttür.”

Katılmadan önce kendimize açıkça sormalıyız

- Bu maksadı ve temel ilkeleri gerçekten paylaşıyor muyum?
- Sunabileceğim katkı nedir ve nerede başlar?
- Bu katkıyı hangi süre ve şartlarda sürdürebilirim?
- Hangi sorumluluğun hesabını vermeye hazırım?
- Hangi haklarımın ve sınırlarımla korunmasına ihtiyaç duyuyorum?

Aidiyet, insanın sınırlarını yok etmez.

Dayanışma adına herkesin her şeyi yapması beklenemez. Aile, sağlık, geçim, meslek ve kişisel kapasite gerçek hayatın parçasıdır.

Sağlıklı çember, insanı kendini tüketmeye zorlamaz; sürdürebileceği katkıyı dürüstçe tarif etmesine imkân verir.

Katkı yalnızca para değildir; fakat her katkı somut olmalıdır.

Zaman, uzmanlık, ilişki ağı, mekân, ekipman, finansman, koordinasyon, görünmeyen bakım emeği ve devamlılık birbirinden farklı değerlerdir.

Her biri adı, kapsamı ve şartlarıyla görünür hâle geldiğinde ortak yapı güven kazanır.

Somut katkı beş soruya cevap verir

- Ne sunuyorum?
- Ne kadar ve hangi sıklıkta sunuyorum?
- Hangi dönem için taahhüt ediyorum?
- Hangi sorumluluğu ve riski üstleniyorum?
- Hangi koşulda gözden geçiriyor veya sona erdiriyorum?

Niyet, açık bir taahhüde dönüştüğünde güven oluşur.

Bir katkı kartında yalnızca “yardım ederim” yazmaz. Rol, zaman, sınır, ihtiyaç duyulan destek ve değerlendirme tarihi birlikte belirtilir.

Böylece insanlar birbirinin zihnini okumak zorunda kalmaz; yapı da hatırlara ve kişisel yakınlıklara bağımlı kalmaz.

Kayıt, samimiyetin karşıtı değil; hafızasıdır.

Sözlü mutabakatlar zamanla farklı hatırlanabilir. Katkıların, kararların ve beklentilerin yazılması güvensizlik göstergesi değildir.

Aksine, insanları belirsiz borçluluk duygusundan korur ve ortak hafızayı kişilerin üzerinde tutar.

Aynı çemberde herkes aynı işi yapmak zorunda değildir.

Kurucu sorumluluk, proje yürütme, uzmanlık, kaynak sağlama, gönüllülük, toplumsal fayda desteği ve gençlerin yenilikçi katkısı farklı katılım biçimleridir.

Farklı rollerin varlığı hiyerarşi oluşturmak zorunda değildir; önemli olan yetki ile sorumluluğun birbirine denk olmasıdır.

Çemberde yer alabilecek sorumluluk biçimleri

- İlke ve sistem zemininin kurulması
- Belirli bir projenin yürütülmesi
- Mesleki veya teknik uzmanlık
- Mekân, ekipman, ilişki ağı veya finansman
- Dönemsel gönüllü destek
- Hayır ve sosyal fayda fonlarına katkı
- Gençlerin geliştirdiği yeni girişim ve yöntemler

EŞİT HAYSIYET

“Çemberde eşitlik, herkesin aynı katkıyı sunması değil; her insanın haysiyetinin ve hakkının eşit korunmasıdır.”

Kurucu olmak, yapının sahibi olmak değildir.

Kurucuların emeği, cesareti ve üstlendiği ilk risk elbette tanınmalıdır. Fakat bu katkı, gelecekteki bütün kararları tek başına belirleme hakkına dönüşmemelidir.

Kurucunun en büyük sorumluluğu, kendisini de sınırlayabilen adil bir düzen kurmaktır.

KURUCU SORUMLULUĞU

“Gerçek kuruculuk, kendinden sonra da adil kalabilecek bir sistemi inşa edebilmektir.”

Kaynak sunmak, başkalarının iradesini satın almamalıdır.

Mekânını, sermayesini veya ilişki ağını açan kişinin hakkı korunur; üstlendiği risk açıkça tanınır.

Fakat kaynak gücü, emeği görünmez kılmanın veya ortak maksadı kişisel tercihe bağlamanın aracı olamaz.

Uzmanlık, kapalı bir üstünlük alanına dönüşmemelidir.

Bilgi ve tecrübe yüksek sorumluluk taşır. Uzmanlar mesleki sınırlarını korurken bildiklerini anlaşılır hâle getirmeli, yeni insanları yetiştirmeli ve ortak öğrenmeye alan açmalıdır.

Bilginin hakkı korunur; fakat bilgi üzerinden bağımlılık üretilmez.

Gönüllülük, açık rıza ve sınırla güzeldir.

Gönüllü katkı, insanın özgürce seçtiği ve karşılık beklemeden sunduğu kıymetli bir armağandır. Bu armağan sürekli bir görev gibi varsayılmaz.

Gönüllü kişi neyi üstlendiğini, ne zaman ara verebileceğini ve hangi desteğe ihtiyaç duyduğunu bilmelidir.

Gençler gelecekte devralacak kişiler değil, bugünün ortak kurucularıdır.

Onları yalnızca hazırlanmış bir yapıya sonradan davet edersek kendi geleceklerini kurabilecekleri alanı başka yerde ararlar.

Gençlerin fikri, emeği, teknolojik bilgisi ve girişim cesareti karar süreçlerine bugünden gerçek yetkiyle girmelidir.

KUŞAKLAR ARASI EMANET

“Gençlerden devamıza inanmasını istemeden önce, bu zeminde kendi geleceğini özgürce kurabileceğini göstermeliyiz.”

Gençlere vaat değil, işleyen bir imkân sunmalıyız.

İyi bir fikri olan genç; burada daha rahat deneyebilmeli, adil biçimde karşılık bulabilmeli, başarısının meyvesini görebilmeli ve başarısız olduğunda öğrenme hakkını koruyabilmelidir.

Alternatif alan ancak hayatın gerçek ihtiyaçlarına mevcut seçeneklerden daha hakkaniyetli cevap verdiğinde tercih edilir.

Eleştiri, maksada sadakatin bir biçimi olabilir.

Bir yanlışlığı dile getirmek, kararı sorgulamak veya başka bir yol önermek çembere zarar vermek değildir. Sessiz kalan sorunlar büyür; açıkça konuşulan sorunlar birlikte düzeltilebilir.

Bunun şartı, eleştirinin kişiyi hedef almak yerine ilkeye, veriye ve çözüme dayanmasıdır.

Birlikte kalabilmek için anlaşmazlık usulü gerekir

- Önce konu ve etkilenen hak açıkça tarif edilir.
- İlgili herkes güvenli biçimde dinlenir.
- Kişilikler değil, davranış ve sonuç konuşulur.
- Kararın hangi ilkeye dayandığı kayda geçirilir.
- Gerekirse bağımsız kolaylaştırma veya hakemlik istenir.
- Sonuç ve öğrenilen ders ortak hafızaya eklenir.

Modeli korumak, onu hiç değiştirmemek değildir.

Dayanışma Çemberi yaşayan bir sistemdir. Uygulamada işlemeyen kurallar değiştirilebilir; fakat hakkaniyet, açıklık, rıza ve hesap verebilirlik ilkeleri keyfî biçimde esnetilemez.

Değişim mümkündür; görünmez ayrıcalık ve kişiye göre kural mümkün değildir.

Birlikte korumamız gereken kırılma noktaları

- Yakınlık ve hatır üzerinden ayrıcalık
- Karşılığı konuşulmamış görünmeyen emek
- Bilgiyi veya kaynağı güç aracı olarak kullanmak
- Kişileri ilke ve kurumun önüne geçirmek
- Eleştiriyi sadakatsizlik saymak
- Hayır adına hakları ertelemek
- Başarı uğruna şeffaflıktan vazgeçmek

Büyük yapıyı beklemek yerine ilk güvenilir çemberi kurabiliriz.

Başlangıç için her projenin, bütün kurumların ve bütün kaynakların hazır olması gerekmez.

Sınırları belli tek bir ihtiyaç etrafında küçük bir ekip kurup katkı, karar, kayıt ve hakkeleş düzenini gerçek hayatta sinamak yeterlidir.

İlk çemberin kuruluş sırası

- Ortak maksat tek ve anlaşılır bir cümleyle yazılır.
- Korunacak temel ilkeler birlikte kabul edilir.
- İhtiyaçlar ve mevcut kaynaklar haritalanır.
- Katkı teklifleri rol, süre ve sınırlarıyla kaydedilir.
- Geçici koordinasyon ve karar sorumlulukları belirlenir.
- Sınırlı ilk çalışma dönemi başlatılır.
- Belirlenen tarihte sonuçlar ve haklar birlikte gözden geçirilir.

İlk toplantı, uzun konuşmalarla değil açık çıktılarla tamamlanmalıdır.

Toplantı sonunda ortak maksat cümlesi, vazgeçilmeyecek ilkeler, ilk ihtiyaç haritası, somut katkı teklifleri, geçici sorumlular ve yeniden değerlendirme tarihi görünür olmalıdır.

Böylece heyecan da eleştiri de uygulanabilir bir sonraki adıma bağlanır.

İLK ADIM

“Küçük ama dürüstçe işleyen bir çember, büyük fakat belirsiz bir organizasyondan daha güçlü bir başlangıçtır.”

Kimseden bunları istemiyoruz

- Mevcut hayatını bir anda terk etmesini
- Sorularını susturup körü körüne inanmasını
- Sınırı belli olmayan fedakârlık yapmasını
- Açıklık olmadan parasını veya emeğini riske atmasını
- Kendi hakkından vazgeçerek hayır üretmesini
- Hazır olmadığı bir sorumluluğu üstlenmesini

Birbirimizden istediğimiz şey daha sade ve daha ciddidir

- Maksadı dürüstçe incelemek
- Gerçek katkımızı açıkça adlandırmak
- Sınırları belli bir sorumluluk almak
- Başkalarının hakkını kendi hakkımız kadar korumak
- Kararlarımızın hesabını verebilmek
- Yanlışlardan öğrenmek ve gerektiğinde düzeltmek

Davetimiz hazır bir yapıya katılmak değil, adil zemini birlikte kurmaktır.

Önümüzde kusursuzlaştırılmış bir sistem bulunmuyor. Elimizde güçlü ilkeler, gerçek imkânlar ve birlikte sinayabileceğimiz bir yöntem var.

Bu nedenle katılan herkes yalnızca kullanıcı veya destekçi değil; sistemin adil kalmasından sorumlu bir ortak olacaktır.

En zor dönüşüm, ayrıcalıktan gönüllü olarak vazgeçebilmektir.

Adil bir zemin başkasından talep edilerek değil; elimizdeki güç, bilgi, para, ilişki ve yetkiyi açık kurallara bağlayarak başlar.

Dönüşümün cesareti, yalnızca vermekte değil; kararlarımızı ortak ilkelere teslim edebilmekte görünür.

DÖNÜŞÜMÜN ÖZÜ

“Hakkaniyet, iyi insanların niyetine bırakılmış bir temenni değil; hepimizi bağlayan bir düzen olduğunda güven doğar.”

Hiçbirimiz bütün imkânlara sahip değiliz; fakat birlikte yeterli olabiliriz.

Birimiz mekânı, birimiz bilgiyi, birimiz emeği, birimiz sermayeyi, birimiz ilişkiyi, birimiz yenilikçi fikri taşır.

Dayanışma Çemberi'nin kudreti, bu farklı imkânları tek elde toplamakta değil; haklarını koruyarak ortak bir maksatta buluşturmaktadır.

Bizden sonra da yaşayabilecek bir zemin kurmak

Maksadımız yalnızca bugünün ihtiyaçlarına cevap veren başarılı projeler yapmak değildir.

Asıl emanet; gençlerin kendi fikirlerini özgürce gerçekleştirebildiği, emeğin hakkının korunduğu ve hayrın sürekli üretilebildiği bir düzen bırakmaktır.

KİŞİSEL DAVET

“Bu çemberde hangi gerçek katkıyı, hangi sınır ve hangi sorumlulukla taşıyabilirim?”

Cevaplarımız farklı olabilir; yönümüz ortak kalmalıdır.

Herkesin aynı anda, aynı ölçüde veya aynı biçimde katılması gerekmiyor. Fakat katılan herkes; açıklığı, hakkaniyeti, özgür iradeyi ve ortak sorumluluğu birlikte korumalıdır.

Çünkü kuracağımız her proje, ancak üzerinde yükseldiği zemin kadar sağlam ve kalıcı olacaktır.

BAŞLANGIÇ

“Şimdi ilk güvenilir çemberi kurma zamanı.”

Ana anlatı burada tamamlanıyor; sinama şimdi başlıyor.

Yedi bölüm boyunca ortak zeminin fikrini, ahlâkını, işleyişini, gençlere sunduğu imkânı ve yaşayan örneğini kurduk.

Sunumun ekinde, bütün bu ilkelerin rakamlar ve gerçek roller üzerinden nasıl çalışabileceğini gösterecek uygulamalı bir Dayanışma Çemberi simülasyonuna geçeceğiz.